

ISSN 2411-4413

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ МЕНЕДЖМЕНТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

9' 2019 (49)

ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

9' 2019 (49)

”ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT Topical issues of science and practical activity”

Ukrainian Scientific and Production Journal

9 ' 2019 (49)

**Founded in 1997 under the name "Herald of Vinnytsia State Agricultural Institute".
In 2010 - 2014 it was published under the name of "Collected Works of Vinnytsia National
Agrarian University".**

**Since 2015 - "Economy. Finances. Management: topical issues of science
and practical activity".**

Certificate of registration of mass media N°21154-10954 PR of 31.12.2014

Founder:

Vinnytsia National Agrarian University

Editorial Board:

Chief editor

*Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Kaletnik H.***

Deputy Chief Editor:

*Doctor of Economic Sciences, Professor **Priamukhina N.***

Members of the Editorial Board:

*Doctor of Economics, Professor **Jekabsons Sandra;***

*Doctor of Administrative Sciences, Associate Professor **Sproge Uze;***

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor **Vdovenko L.;***

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Honcharuk I.;***

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Yemchyk T.;***

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor **Lutsiak V.;***

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Pryshliak N.;***

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Salkova I.;***

*Doctor of Economic Sciences, Professor **Svynous I.;***

*Doctor of Economic Sciences, Professor **Shpykuliak O.***

*Address of the Editorial Office: **3 Soniachna St., Vinnytsia, 21008, tel. 52-07-37***

Web site of the Journal: <http://efm.vsau.org/> e-mail: efm@psau.vin.ua

*Executive secretary of the Editorial Board - Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor **Yanchuk V.**, language corrector and translator - **Horobets A.**, technical secretary -
Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor **Zelinska O.***

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ LOGOSHA R., KOLESNIK T. FORMATION, FUNCTIONING AND DEVELOPMENT FEATURES OF AGRICULTURAL MARKETS IN UKRAINE	7-18
СОКОЛЮК С.Ю., Ф/ЩУК Н.Ю. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	19-24
САМБОРСЬКА О.Ю. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ П/ІОООВОЧІВНИЦТВА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	25-31
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА БЕРЕЗЮИ С.В., ЗУБАР І.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ДОБРИВ В РОСЛИННИЦТВІ	32-42
ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОНЬКО Л.М., СЕМЕНЕНО В.В. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ОТГ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	43-49
МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ ЛУЦЯК В.В., МАЗУР К.В., МОСТЕНСЬКА Т.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	50-60
КРАСНЯК О.П., АМОНСС.Е. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ	60-69
СОЦІАЛЬНА СФЕРА. РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ RUDA O. STATE REGULATION OF RURAL GREEN TOURISM СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА	70-77
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КИШ Л.М. ТОВАРНА СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ	78-87
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ФУРМАН І.В., МАКСИМЕНКО Н.В., ГМИРЯ В.П. ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	88-99
ДИСКУСІЇ СЛОТЮКП.В. ФАКТОРИ НЕРІВНОСТІ І СУСПІЛЬНА РЕАКЦІЯ НА ДИФЕРЕНЦІАЦІЮ СТАТУСІВ В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ЕЛЕКТОРАЛЬНИХУПОДОБАНЬ	100-
ЯРОВИЙ А.М. СВІТОГЛЯДНО-ОСВІТНІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ»	109
ПІКОВСЬКАТ.В. ПРОФСПІЛКОВИЙ РУХУ ПЕРШІЙ ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ В ПЕРІОД З 1918 ПО 1924 РР.	109-114
ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО ГОНТАРУКЯ.В. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР	115-121
НОВИНИ ЗАКОНОДАВСТВА ТОМЛЯКТ.С. СТАНДАРТИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА	122-131
ГАВІНСЬКАО.А. ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬНОГО ПАЮ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	132-142
МАНЬГОРА Т.В. ОРГАНИ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	143-150
ОВЕРКОВСЬКАТ.К. ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПРАВДЮКА.Л.	150-160
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	160-169
3	169-178

Журнал внесено в оновлений перелік наукових фахових видань України з економічних наук під назвою **"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"** (підстава: Наказ Міністерства освіти і науки України 21.12.2015 №1328).

Включений до міжнародних наукометричних баз і каталогів наукових праць: Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського, Україна, сайт: <http://nbuv.gov.ua> Google Академія, сайт: <http://scholar.google.com.ua>

Матеріали друкуються українською, англійською і російською мовами.

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 5 від 29 листопада 2019 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів. Відповідальність за зміст публікацій і достовірність наведених в них даних та іншої інформації, несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Підписано до друку 28 січня 2020 року
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. і%о Тираж іоо.
Зам № 21

Віддруковано у Вінницькому національному аграрному університеті м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, 21008.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5009 від 10.11.2015

CONTENTS

ECONOMY AND EFFICIENCY OF PRODUCTION AND BUSINESS ACTIVITIES

LOGOSHA R., KOLESN/K T. FORMATION, FUNCTIONING AND DEVELOPMENT FEATURES OF AGRICULTURAL MARKETS IN UKRAINE 7-18

SOKOLYUK S., FISCHUK N. FINANCIAL AND ECONOMIC STATE OF ENTERPRISES OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF ECONOMY IN CHERKASY REGION 19-24

SAMBORSKA O. STATE AND FEATURES OF FRUIT GROWING DEVELOPMENT IN VINNYTSIA REGION 25-31

ECONOMICS OF MANAGEMENT AND PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

BEREZIUK S., ZUBAR I. MODERN ASPECTS OF FERTILIZER USING IN CROP PRODUCTION AND RESEARCH OF THEIR IRRATIONAL USE CONSEQUENCES 32-42

ISSUES OF ECONOMIC AND SOCIAL POLICY

PRONKO L. SEMENENKO V. ORDER OF FORMATION AND USE OF LOCAL BUDGETS OF UTC IN VINNYTSIA REGION 43-49

MANAGEMENT AND MARKETING

LUTSIK V., MAZUR K., MOSTENSKA T. MARKETING OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION ANALYSIS 50-60

KRASNAK O., AMONS S. CONCEPTUAL APPROACHES TO THE FORMATION OF THE MARKETING STRATEGY OF THE BEAUTY SUGAR COMPANY ENTERPRISES 60-69

SOCIAL SPHERE. TERRITORIES DEVELOPMENT

RUDA O. STATE REGULATION OF RURAL GREEN TOURISM 70-77

INTERNATIONAL ECONOMICS AND FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

KYSH L. COMMODITY STRUCTURE OF EXPORT AND IMPORT OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS 78-87

FINANCIAL AND CREDIT SUPPORT AND TAX POLICY

FUR/VIAN I., MAKSIMENKO N., HMYRIA V. TOOLS OF THE FINANCIAL CREDIT MECHANISM OF FINANCING AGRICULTURAL PRODUCTION OF CHERKASY REGION 88-99

DISCUSSION

SLOTIUK P. FACTORS OF INEQUALITY AND SOCIAL REACTION TO DIFFERENTIATE STATUSES IN CONTEXT OF THE CHANGE ELECTORAL PREFERENCES 100-

YAROVYI A. IDEOLOGICALLY-EDUCATIONAL AND CULTURAL ASPECTS OF TOURISM SPECIALISTS' TRAINING IN THE PROCESS OF TEACHING THE COURSE OF «PHILOSOPHY» 109

PIKOVSKA T. TRADE UNION MOVEMENT IN THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC IN THE PERIOD FROM 1918 TO 1924 109-114

VIEWPOINT OF A YOUNG SCIENTIST

GONTARUK Y. PERSPECTIVE DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF PROCESSING ENTERPRISES OF AGROINDUSTRIAL COMPLEX IN CONDITIONS OF INTEGRATION INTO THE WORLD ECONOMIC SPACE 115-121

NEWS OF LAW

TOMLYAK T. STANDARDS OF ORGANIZATIONAL AND PROFESSIONAL ACTIVITY OF 122-131

ADVOCATE HAVINSKA E. LAND PARCEL LEASE: LEGAL ASPECTS 132-142

MANGORA T. ORGANS OF THE SPECIAL COMPETENCE, THAT CARRY OUT SUPERVISION AND CONTROL OF AGRICULTURE 143-150

OVERKOVSKA T. LEGAL NATURE OF THE ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT PRAVDYUKA. 150-160

CONSTITUTIONAL AND LEGAL BASIS OF INFORMATION SECURITY OF UKRAINE 160-169

169-178

<http://efm.vsau.org/>

The journal is entered on an updated list of scientific professional editions of Ukraine on economic sciences called "**Economy. Finances. Management: actual issues of science and practical activity**" (Resolution of Ministry of Education and Science of Ukraine №1328 from 21.12.2015).

Included with the international scientometric databases and directories of scientific publications: The National Library V.I. Vernadsky, Ukraine, site: <http://nbuv.gov.ua> Google Scholar website: <http://scholar.google.com.ua>

Materials are published in Ukrainian, English and Russian Languages.

Issue is approved and recommended to publish at the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Agrarian University, Act № 5 from 29 November 2019

All rights are reserved. The texts of articles, tables, graphics, formulas are reserved by copyright. Reproduction and translation of articles are permitted with the consent of the authors. The authors of the articles are responsible for the content and accuracy of publications, presented data and other information. The views expressed in the articles do not necessarily reflect the views of the editorial board and do not impose any obligation on it.

Signed for printing 28 January 2019 Format 60x84 / 8. Offset paper. Offset Printing, pp. 15,0
Circulation 100.
№21

Published by Vinnytsia National Agrarian University 21008, Vinnytsia, 3 Soniachna str.
Subject of publishing activity license SK №5009 from 10.11.2015

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

УДК 336.77:334.72 РОІ: 10.37128/2411-4413-2019-9-10

ФУРМАНІ.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця)

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВО- КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ©

АКСИМЕНКО Н.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, економіки,

права та туризму, Львівна академія Національного авіаційного університету (м. Кропивницький)

ГМИРЯВ.П., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ Університету банківської справи (м. Черкаси)

Упродовж останніх років вітчизняна економіка тримається здебільшого за рахунок аграрного сектору. Підприємства сільського господарства потребують коштів для фінансування своєї поточної діяльності, впровадження новітніх технологій, страхування існуючих ризиків, розбудови торговельної та транспортної інфраструктури. Із цією метою використовуються власні та позичені фінансові ресурси. Втім, аграрний бізнес потрапив у пастку обмеженого доступу до ресурсів за наявності значної кількості фінансових інструментів на ринку України. Дослідження фінансового забезпечення підприємств АПК, у тому числі сільськогосподарських товаровиробників, свідчить про те, що вони здебільшого працюють за рахунок власних ресурсів. Хоча частка самофінансування господарської діяльності значна, проте її недостатньо для забезпечення всіх потреб. Оскільки аграрний бізнес має певні особливості, це накладає відбиток на інструменти накопичення та використання фінансових ресурсів у цьому секторі економіки. У статті розкрито проблеми, пов'язані з фінансовим забезпеченням аграрного виробництва України, на основі чого виділено шляхи покращення фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва в Україні. Розглянуто економіко-правовий механізм регулювання аграрного підприємництва України із визначенням напрямів його розвитку на основі оптимізації виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, нарощування його обсягів, поліпшення якості і безпечності сільськогосподарської продукції, охорони навколишнього природного середовища та відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, кредитування, аграрне виробництво, фінансово-кредитне забезпечення аграрного виробництва, продукція аграрного виробництва.

Табл.: 2. Рис.: 1 Літ.: 20.

© ФУРМАНІ.В., АКСИМЕНКО Н.В., ГМИРЯВ.П., 2019

TOOLS OF THE FINANCIAL CREDIT MECHANISM OF FINANCING AGRICULTURAL PRODUCTION OF CHERKASY REGION

FURMAN Irina,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternatives Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia)

MAKSIMENKO Natalia, *Candidate of Law Sciences, Associate Professor of the Department of Management, Economics, Law and Tourism, National Flight Academy Aviation University (Kropyvnytskyi)*

HMYRLA Victoria, *Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance and Banking Cherkasy Educational and Scientific Institute DVNZ University of Banking (Cherkasy)*

Domestic economy has been largely driven by the agrarian sector in recent years. Agricultural companies need funds to finance their current activities, introduction of new technologies, insurance of existing risks, development of trade and transport infrastructure. For this purpose, they use their own and borrowed financial resources. However, the agrarian business is trapped in limited access to resources in the presence of a large number of financial instruments in the Ukrainian market. Research on the financial support of agricultural enterprises, including agricultural producers, shows that they mostly work at their own expense. Although the share of self-financing of economic activity is considerable, it is not sufficient to meet all needs. As agrarian business has certain peculiarities, it imprints on instruments of accumulation and use of financial resources in this sector of economy. The article deals with the problems related to the financial support of the agricultural production of Ukraine, which highlights the ways to improve the financial and credit support of agricultural production in Ukraine. The economic and legal mechanism of regulation of agrarian entrepreneurship of Ukraine with determination of directions of its development on the basis of optimization of production and social infrastructure, increase of competitiveness of agricultural production, increase of its volumes, improvement of quality and safety of agricultural production, environmental protection and reproduction of natural resources, increase of natural resources, increase rural population.

Keywords: agroindustrial complex, crediting, agrarian production, financial and credit support of agrarian production, agrarian production

Tabl.: 2. Fig.: 1. Ref.: 20. ИНСТРУМЕНТЫ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНИЗМА ФИНАНСИРОВАНИЯ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА ЧЕРКАССКОЙ ОБЛАСТИ

ФУРМАН И.В., кандидат экономических наук, доцент кафедры Административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (г. Винница)

МАКСИМЕНКО Н.В., кандидат юридических наук, доцент, кафедры менеджмента, экономики, права и туризма, Летная академия Национального авиационного университета (г. Кропивницкий)

ГМБІРЯ В.П., кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і банківського дела
Черкаський навчально-науковий інститут ГВНЗ
Університету банківського дела
(г. Черкаси)

В останні роки вітчизняна економіка тримається в основному за рахунок аграрного сектору. Підприємства сільськогосподарського господарства потребують в засобах для фінансування своєї поточної діяльності, впровадження новітніх технологій, страхування існуючих ризиків, розвитку торговельно-транспортної інфраструктури. З цією метою використовуються власні і позичкові фінансові ресурси. Втім аграрний бізнес потрапив в пастку обмеженого доступу до ресурсів при наявності значного числа фінансових інструментів на ринку України. Дослідження фінансового забезпечення підприємств АПК, в тому числі сільськогосподарських товаровиробників, свідчать про те, що вони в основному працюють за рахунок власних ресурсів. Хоча частка самофінансування господарської діяльності значуща, однак її недостатньо для забезпечення всіх потреб. Оскільки аграрний бізнес має певні особливості, це накладає відбиток на інструменти накопичення і використання фінансових ресурсів в цьому секторі економіки. В статті розкриті проблеми, пов'язані з фінансовим забезпеченням аграрного виробництва України, на основі чого виділені шляхи покращення фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва в Україні. Розглянуто економіко-правовий механізм регулювання аграрного підприємництва України з визначенням напрямків його розвитку на основі оптимізації виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, збільшення його об'ємів, покращення якості і безпеки сільськогосподарської продукції, захисту навколишнього середовища і відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, кредитування, аграрне виробництво, фінансово-кредитне забезпечення аграрного виробництва, продукція аграрного виробництва

Табл.: 2. Рис.: 1. Лит.: 20.

Постановка проблеми. У сучасних умовах Україна прокладає свій шлях до нового рівня розвитку через модернізацію й укріплення аграрного сектору економіки. Новий етап розвитку зумовлює потребу залучення необхідної кількості інвестиційних ресурсів. Економічна ситуація, яка склалася на сьогодні в Україні, характеризується, крім загального покращення кон'юнктурних процесів у вітчизняному господарстві, недостатністю необхідних коштів для інвестування аграрного сектору і здійснення прогресивних зрушень у виробничій структурі, що зумовлює значущість довгострокових інвестицій для сучасної економіки.

Зі зростанням економічної самостійності регіонів стають актуальними проблеми комплексної оцінки можливостей суб'єктів господарювання щодо самостійного подолання кризових явищ в інвестиційній сфері і комплексної активізації інвестиційних процесів. Сьогодні для України та її регіонів гостро стоїть завдання розроблення механізмів державної аграрної політики щодо підвищення ефективності використання наявного потенціалу аграрного сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень. Питання розвитку аграрного виробництва України завжди становило науковий інтерес для науковців. Вивчення цієї проблематики присвятили свої роботи такі науковці, як А. Бурковська [19], І. Бурковський [19], І. Гончарук [4], О. Гудзь [5], Ю. Домашенко [8], Т. Зінченко [9], Г. Калетнік [11], О. Коваленко [12], Н. Масляк [13], О. Масляк [13], І. Садова [18], І. Салькова [19], І. Червен [20] та інші.

Метою статті є аналіз фінансово-кредитного механізму фінансування аграрного виробництва Черкаського регіону, визначення стану розвитку аграрного сектору, розглянути основні проблеми, пов'язані з формуванням даного виробництва та його функціонування в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Ефективність сільського господарства виявляється в усіх сферах життєдіяльності суспільства, оскільки аграрна підприємницька діяльність природно інтегрована у забезпечення господарських взаємодій, спрямованих на задоволення потреб суспільства [4, с. 103]. Залежність аграрного виробництва від природно-кліматичних умов роблять цю галузь достатньо ризиковим видом підприємницької діяльності, яка не завжди є привабливою

сферою для інвесторів. Сезонність виробництва, спосіб формування затрат і запасів впливають на характер забезпечення аграрного виробництва фінансовими ресурсами. Термін виробничого циклу в сільському господарстві є стримувальним фактором залучення фінансових ресурсів, необхідних для неперервного фінансування аграрного виробництва.

Світова фінансова криза викликала значне підвищення вартості кредитних ресурсів, у зв'язку з чим збільшився термін окупності бізнес-проектів в аграрному виробництві, та «загальмувала» їхню реалізацію в суміжних з АПК галузях, погіршила проблеми зі своєчасністю і повнотою розрахунків за поставлену аграрну продукцію [10].

Враховуючи негативний вплив кризи і гостру необхідність у збільшенні обсягів інвестицій в аграрне виробництво, а також скорочення кредитних можливостей банківського сектору, необхідно визначити пріоритетні напрями сучасної кредитної політики банків щодо господарських суб'єктів аграрного сектору.

Перш за все, необхідно врахувати довгострокові інвестиційні програми з терміном окупності проектів через 8-10 років. Для цього необхідне проведення комплексної техніко-технологічної модернізації всього виробничого циклу аграрної продукції та розробки інвестиційних проектів з банками, які в майбутньому можуть фінансувати аграрне виробництво.

Наявність розвиненого фінансово-кредитного механізму сприяє удосконаленню відтворюваного процесу в економіці шляхом оптимального формування грошових фондів на різноманітних стадіях та етапах виробництва, обміну, розподілу і споживання аграрної продукції [2].

Підвищення фінансової стійкості функціонування аграрного виробництва неможливе без обґрунтованої системи державної підтримки, направленої на мобілізацію використання наявного виробничого потенціалу. Серед заходів з її реалізації в умовах нестабільності, що виникли в аграрному виробництві, і за відсутності рівноправних взаємовигідних відносин між виробниками аграрної продукції та промисловістю на перше місце варто віднести кредитування та субсидювання.

Механізм державного регулювання аграрного виробництва включає комплекс заходів впливу держави на систему фінансово-кредитних відносин і має низку принципових особливостей, зумовлених ринковими умовами господарювання. Зокрема будемо виходити з того, що аграрне виробництво в умовах ринку займає особливе становище, що не дозволяє йому повною мірою і на рівних конкурувати на міжгалузевій конкуренції. Збиткове аграрне виробництво, яке залежить від природних факторів і має яскраво виражений сезонний характер, як правило, є більш відсталою в технологічному плані галуззю порівняно з промисловістю. Залучені капітали приносять меншу віддачу, а рівень аграрного виробництва безпосередньо впливає на стан продовольчої безпеки країни. Більш відстале в плані розвитку продуктивних сил, аграрне виробництво є відносно статичною галуззю, яка повільніше, ніж інші, пристосовується до мінливих економічних і технологічних умов.

На сучасному етапі аграрної реформи за державної підтримки здійснюється формування системи кредитного забезпечення аграрного виробництва. Невід'ємним складовим механізмом цієї програми підтримки аграрного виробництва є спеціальний режим кредитування, який введено в дію з 2000 року шляхом часткової компенсації з державного бюджету відсоткової ставки за кредитами банків сільськогосподарськими товаровиробниками та іншими підприємствами агропромислового комплексу (далі - АПК). Цей механізм спрямований на забезпечення та стимулювання грошового кредитування та поліпшення умов надання позик аграрним виробникам [9].

Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, на виконання програми за 2014-2017 рр. було залучено близько 70% банківських кредитів в аграрне виробництво Черкаської області. Станом на 01.01.2018 р. було залучено 462,5 млн. грн., обсяг перехідних кредитів за 2009-2017 рр., яким надавалися компенсації у 2017 році становила 12,6 млн. грн., в тому числі короткострокові кредити на суму 2,3 млн. грн., середньострокові кредити - 4,6 млн. грн. та довгострокові - 1,8 млн. грн. [14].

Починаючи з 2018 року програма часткової компенсації з державного бюджету відсоткової ставки за кредитами банків сільськогосподарськими товаровиробниками та іншими підприємствами АПК не виконувалась.

Фінансові ресурси, які залучаються аграрними виробниками на виробництво продукції, припускають більш послідовну реалізацію грошово-кредитної політики держави, розробки заходів щодо удосконалення кредитної системи та кредитного механізму.

В Україні в сучасних умовах відсутня чітка фінансово-кредитна політика забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, що і зумовлює потребу у визначенні чітких напрямів розвитку економіки країни.

Внаслідок важкого економічного стану аграрної сфери зростає і дефіцит власних джерел фінансування. Серед основних джерел фінансування, які істотно впливають на діяльність сільськогосподарських підприємств, важливе місце посідає забезпечення залученими фінансовими ресурсами аграрного сектору (табл. 1).

Таблиця 1

Структура джерел фінансових ресурсів у сільському господарстві Черкаської області за 2015-2018

Джерела ресурсів	РР.			
	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Дохід від реалізації аграрної продукції, млн. грн.	310,6	385,1	420,4	405,8
%	41,0	66,4	74,9	72,2
Банківські кредити, млн. грн.	120,5	142,5	120,4	110,8
%	15,9	24,6	21,4	19,7
Бюджетні кошти, млн. грн.	325,6	52,4	20,4	45,8
%	56,9	9,0	3,7	8,1
Всього, млн. грн.	756,7	580,0	561,2	562,4
%	100	100	100	100

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 3; 14; 15]

Із наведених даних таблиці 1 видно, що в аграрному секторі намітилася тенденція до зниження питомої ваги власних джерел і збільшення залучених. Основним напрямом формування власних коштів у діяльності сільськогосподарських підприємств відбувся перерозподіл державних фінансових ресурсів.

Власні фінансові ресурси, як правило, залучаються в операційний процес аграрного сектору, що спричиняє недостатність цих генераторів фінансування, як ефективних. Операційний цикл в аграрному секторі за рахунок сезонного виробництва не забезпечує вчасного повернення вкладених фінансових активів, а отже і недоотримання доходу від залучення таких активів.

Найважливішим чинником економічного зростання є ефективне вкладення інвестиції в аграрний сектор.

Залучені в галузь інвестиції формують позитивний інвестиційний клімат. Проводиться активна робота з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема - Світовим банком, підтримуються постійні контакти з торговельно-економічними місіями при дипломатичних представництвах України за кордоном та дипломатичних представництвах країн, акредитованих в Україні, через які поширюють інформацію щодо економічного та інвестиційного потенціалів галузі, інвестиційних проектів та комерційних пропозицій підприємств.

Суттєвого зменшення частки іноземних інвестицій в Черкаській області в сільськогосподарському виробництві набула у 2018 році і становила у сукупному обсязі іноземних інвестицій до 2,1%, тоді як у 2014 році - 2,8%.

Кредитування є більш дієвою формою фінансового забезпечення сільського господарства Черкаської області. Кредитування ґрунтується на принципах поворотності, терміновості, платності та матеріального забезпечення кредитів (майно, майбутній врожай, худоба).

За останні чотири роки Черкаська область залучила пільгових кредитів у сільське господарство на суму більше 145,2 млн грн. У середньому, на одне виробництво залучено близько 4,9 млн грн, У той час як інші виробництва отримали менше 1,5 млн. грн, або взагалі не отримували.

Більшість сільськогосподарських підприємств є низькорентабельними та збитковими, що, відповідно, формує дилему або зупинки виробництва, або банкрутства, або реструктуризації [1].

З метою визначення негативних сторін «пропорційного розподілу» в останні роки реалізується принцип «виділення кредитних коштів ефективно працюючим господарствам». Кошти пільгового кредитування надаються, переважно, у сильне виробництво, яке має можливість забезпечити повернення цих коштів. Аналіз диференціації пільгового кредитування аграрного виробництва Черкаської області показав, що кошти пільгового кредитування направлялися, в основному, в економічно сильні райони аграрного виробництва області.

Концентрація кредитних коштів в сильному аграрному виробництві суперечить завданню відновлення ефективної діяльності аграрного виробництва, виходу з кризи, принципу оптимізації фінансової ефективності. У той же час, більшість із числа слабого аграрного виробництва при забезпеченні необхідних умов мають можливість досягти більшої віддачі на 1 грн вкладених кредитних коштів, ніж сильне аграрне виробництво.

Надані пільгові кредити використовувалися для придбання пального та мастил (74%), закупівлю захисту рослин (45%), придбання посівного матеріалу (20%) та інші цілі, пов'язані з сільським господарством (16%).

Комерційними банками Черкаської області за період 2014-2018 року було надано кредитів на суму 87,9 млн грн. Відсоткова ставка за наданий кредит становила 21%, повернуто 65,2% наданих кредитів банкам, компенсація відсоткових ставок комерційним банкам з Державного бюджету за період 2014-2018 рр. становила 6,5 %.

Механічний перерозподіл коштів пільгового кредитування на користь слабого аграрного виробництва, так як і пролонгація його заборгованості, не може дати позитивного результату. Необхідно враховувати, що в аграрному виробництві, як правило, не має кваліфікованих, ініціативних керівників і спеціалістів, які б могли організувати інноваційне виробництво і сучасний маркетинг. Недоотримання кредитних ресурсів негативно впливає на діяльність не тільки сільськогосподарських товаровиробників, а й переробних підприємств, що, відображається на їхній діяльності за рахунок падіння обсягів виробництва, фінансових показників, зайнятості населення та ін. Саме тому необхідно розробити комплекс заходів щодо фінансово-кредитного механізму фінансування сільськогосподарських підприємств. [18]

Банківський сектор України залишається відносно невеликим і на сьогодні не відіграє суттєвої ролі в економічному розвитку. Сукупні показники української банківської системи станом на 01.01.2014 р. свідчать про значний відсоток активів та кредитів в загальній сукупності ВВП: активи/ВВП - 46-54%, капітал/ВВП - 7,2-8,4%, кредити, надані суб'єктам господарювання / ВВП - 35-38%. Економічна криза і високі кредитні ставки призвели до звуження кредитного портфеля підприємств АПК більш ніж на 3 млрд грн у 2018 році.

Так, станом на кінець вересня 2018 року банківські кредити залучили 1928 підприємств галузі в Україні, що на 276 підприємств менше показника 2014 року. Загальний обсяг кредитів у 2014 році становив 8,1 млрд грн. Усього банківські кредити, надані підприємствам АПК, становлять понад 103,9 млрд грн. При цьому прогнозується, що агросектор за підсумками року стане лідером національної економіки з експорту товарів і послуг. Збільшення обсягу виробництва підприємств АПК зумовлене суттєвим зростанням врожайності зернових культур на 16,5%. Зростання обсягів сільськогосподарського виробництва за січень-серпень склало 6,3%. Однак, істотна девальвація національної валюти, інфляція і зниження вартості агрокультур в умовах звуження ринку кредитування викликає різкий дефіцит грошей. Потреба в надійному банківському партнері, який зможе підтримати фінансовий стан агропідприємства завжди найбільш відчутна в кризових умовах. Ці показники свідчать про дефіцит кредиту в аграрному виробництві в Черкаській області (табл. 2) [13].

Таблиця 2

Структура залучених кредитів в аграрне виробництво Черкаської області

Показники	Рік			
	2014	2015	2017	2018
Отримано кредитів, млрд. грн., в тому числі банківські кредити	2,3	2,4	2,6	1,2
Питома вага банківського кредиту, % в надходженнях від кредитів	0,4	0,8	0,6	0,7
по відношенню до ВВП	19	33	23	58
по відношенню до затрат основного виробництва	10	14	12	16
Довгострокові кредити в надходженні кредитів,%	19	25	22	28
	2,3	1,5	2,1	1,8

Джерело: узагальнено на основі [15]

Основні заходи, пов'язані з вирішенням проблеми короткострокового кредитування та кредитування інвестиційних цілей аграрних виробників, у тому числі зі здійсненням диверсифікації, формують взаємозв'язок з ефективними методами ціноутворення.

Механізм ціноутворення на аграрну продукцію та послуги, що надаються підприємствам цієї галузі, сприяють підвищенню конкурентоспроможності продукції аграрного виробництва, еквівалентному обміну між містом і селом.

Необхідність удосконалення цінових відносин зумовлена тим, що в ринкових умовах виручка від реалізації стає основною умовою фінансового забезпечення відтворюваних процесів аграрних підприємств та реалізації їхніх інвестиційних можливостей. Не паритетність продовольчого обміну

аграрних виробників з партнерами з аграрного бізнесу, асиметрія цінового фактору за продуктами в територіальному і часовому аспектах, неефективне співвідношення рівня цін за окремими продуктами аграрного виробництва значною мірою зумовили високий рівень збитковості галузі [20].

Сьогодні на ринку зерна ціни стабілізувались та спостерігається їх поступове зниження, окрім цін на ячмінь. Ринок цукру характеризується відновленням зростання рівнів оптово-відпускних та роздрібних цін, що зумовлено обмеженою пропозицією цукру на внутрішньому ринку.

На ринку олійних культур має місце зростання закупівельних цін на соняшник, пов'язане з підвищенням попиту. На ринку м'яса, під впливом сезонного скорочення виробництва та досить великим попитом на м'ясну продукцію, спостерігається поступове зростання рівня середньозважених закупівельних цін, в той же час зростають і рівні оптово-відпускних і роздрібних цін. У короткостроковій перспективі прогнозується поступове підвищення цін на м'ясо великої рогатої худоби та свинину, окрім м'яса птиці (курятини), оскільки птахівництво не має впливу сезонності виробництва.

На ринку молока почалось зниження обсягів виробництва, що зменшує пропозицію ринку та викликає тенденцію до росту цін на цей вид продукції. На ринку яєць спостережено зростання як оптово-відпускних, так і роздрібних цін через скорочення насичення ринку цим видом продукції, це також зумовлено сезонністю виробництва [9].

Зокрема, у 2018 році індекс цін реалізації продукції аграрними підприємствами України до попереднього року зріс на 6,8%, а на промислову продукцію, яка споживалася аграрним виробництвом - на 47,5%.

Формувальний вплив на стан ціноутворення в аграрному виробництві має ефект фінансового важеля, який визначає рівень економічної рентабельності активів, рівень середньої розрахункової ставки за користування кредитом з урахуванням економічної рентабельності активів.

Збільшення обсягів наданих кредитів, в тому числі підвищення ролі кредитних кооперацій та нарощення потенціалу банків України, які кредитують аграрне виробництво, повинне ^ поєднуватися з ефективним ціновим регулюванням продовольчого ринку та забезпечення на цій основі фінансової стійкості аграрного виробництва.

Ефективність кредитної підтримки формується під впливом державного регулювання. Кредитна державна підтримка значною мірою залежить від того, наскільки механізми на різних рівнях прийняття рішень доповнюють один одного, формуючи єдину систему, коригуючи тим самим ринковий механізм.

Механізм кредитної підтримки ґрунтується не лише на державному рівні, а й на регіональному. Як і в будь-якій системі, яка забезпечує динамічний розвиток об'єкта, виникає низка проблем залежно від специфіки галузі. На практиці розділяють ризики на внутрішні та зовнішні. Внутрішні ризики можна згрупувати як такі, що пов'язані зі збитковістю галузі (відсутність зацікавленості у потенційних інвесторів); досить довгий період оформлення і дорога вартість банківських послуг; проблема наявності висококваліфікованих працівників з оцінки проектів, бізнес-планів та ін. До зовнішніх ризиків належать: стохастичність ринку аграрної продукції, нескординованість прийняття управлінських рішень між органами виконавчої влади, кредитних організацій та аграрних виробників, невизначений характер підтримки. [5]

Вище перераховані фактори в комплексі призвели до значної кредитоємності галузі порівняно з іншими галузями економіки України (рис. 1).

З метою визначення негативних сторін «пропорційного розподілу» в останні роки реалізується принцип «виділення кредитних коштів ефективно працюючим господарствам». Кошти пільгового кредитування направляються, переважно, у сильне виробництво, яке має можливість забезпечити повернення цих коштів.

Із прийняттям Податкового кодексу у 2014 році впроваджено послаблення режиму оподаткування виробників аграрної продукції, що є потужним механізмом державної підтримки вітчизняного аграрного виробництва. Головним бенефіціарієм спеціального режиму оподаткування стала тваринницька галузь. Саме завдяки податковим пільгам ця галузь аграрного виробництва поживалася в останні роки.

Спеціальний режим оподаткування діяльності у сфері аграрного виробництва визначається ч. 2 ст. 209.2.3. Податкового кодексу України, у якій зазначено, що "Суми податку на додану вартість, що підлягають перерахуванню на спеціальні рахунки, відкриті в установах банків та/або в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, не підлягають сплаті

до бюджету та повністю залишаються в розпорядженні такого сільськогосподарського підприємства для використання у виробництві сільськогосподарських товарів/послуг. Зазначені суми коштів акумулюються сільськогосподарськими підприємствами на таких рахунках у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України” [12].

Інші види діяльності

10%

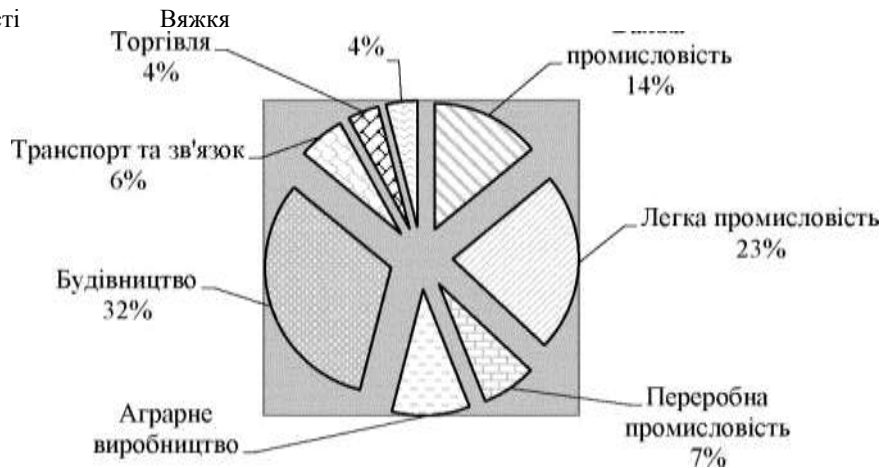

Рис. 1. Структура заборгованості за кредитами основних галузей економіки України станом на 01.01.2019 р.

Джерело: узагальнено на основі [14; 15]

Виходячи з того, що аграрне виробництво сприяє розвитку інших галузей національного господарства, які забезпечують його засобами виробництва та використовують його як сировину, надають транспортні, торговельні та інші послуги, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р прийнята Державна цільова програма розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [17]. Метою Програми є створення організаційно-економічних умов для ефективного, соціально спрямованого розвитку аграрного сектору економіки, стабільного забезпечення промисловості сільськогосподарською сировиною, а населення - високоякісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією, збільшення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю, посилення присутності України на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства.

Найбільш оптимальним варіантом застосування кращих практик держав з розвинутою аграрною економікою, із запропонованих вказаною вище Програмою, є третій варіант, який передбачає визначення, розроблення та імплементацію напрямів розвитку аграрного сектору економіки в рамках Програми на основі оптимізації його виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, нарощування його обсягів, поліпшення якості і безпечності сільськогосподарської продукції, охорони навколишнього природного середовища та відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення.

Цим варіантом передбачено врахування досвіду держав з розвинутою аграрною економікою, який свідчить, що аграрна політика реалізується переважно через заходи економічного стимулювання та державної підтримки аграрного виробництва. Так, у США рівень підтримки аграрного виробництва за методикою організації економічного співробітництва та розвитку становить 10 відсотків вартості випуску продукції сільського господарства: на 2014-2018 роки - 489 млрд доларів США [17].

Перспектива розвитку кредитних відносин пов'язана з підвищенням ефективності використання заставного забезпечення. Одним із даних напрямів є розвиток земельно-іпотечного кредитування.

Інновацією у фінансовій сфері можна вважати появу нових банківських продуктів спеціально створених для потреб аграрного сектору України, які б забезпечували безперервне функціонування аграрного виробництва. Таким продуктом є земельний іпотечний кредит, який використовується на фінансування капітальних витрат для створення матеріально-технічної бази аграрного виробництва та його інфраструктури, розвитку малого бізнесу в аграрній сфері, задоволення потреб фізичних осіб, які займаються виробництвом аграрної продукції.

На основну увагу заслуговують такі інструменти фінансово-кредитного механізму як форвардні операції, що пов'язані із закупівлею зерна.

У всіх "зернових" державах сьогодні працюють спеціальні ринкові інститути (тобто біржі), давно відпрацьовані методи фінансування, товарного кредитування, страхування ризиків, механізми просування зерна при експорті, які не розвинені в Україні. При цьому одними з головних інструментів, що дозволяють стабілізувати виробництво зерна і внутрішній ринок в цілому, є форвардні і ф'ючерсні операції. Суть їх полягає в тому, що аграрії велику частину урожаю щороку продають задовго до жнив, а тому значною мірою захищені від стихії ринку. Не дивлячись на всі очевидні переваги, біржова торгівля сільгосппродукцією взагалі (і зерном зокрема) розвивається в Україні вкрай повільно, що гальмує побудову цивілізованого продовольчого ринку.

У 2017 р. уряд відновив практику державних закупівель за форвардними контрактами і виділив 5 млрд грн для українських виробників під майбутній урожай зернових. Ця програма, в першу чергу, була розрахована на тих виробників аграрної продукції, які мають проблеми з обіговими коштами, адже механізм їх отримання досить зручний.

Розроблені умови форвардної програми закупівлі зерна є привабливими для дрібних виробників аграрної продукції, оскільки вони не мають можливості забезпечити виробничий процес потрібними фінансовими ресурсами. Якщо брати до уваги діяльність великих товаровиробників, то для них ця програма не є прийнятною. Тому використання форвардної програми закупівлі зерна не забезпечує ефективного розвитку аграрного виробництва України.

Економічний механізм регулювання аграрного виробництва повинен розглядатися в поєднанні ринкової та державної взаємодії. Збільшення обсягів державної підтримки аграрного виробництва дозволить суттєво змінити ситуацію, яка склалася в галузі. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити заходи, які практично були б спрямовані на підтримку аграрного виробництва.

Висновки. Враховуючи вище перераховані проблеми, пов'язані з фінансовим забезпеченням аграрного виробництва України, можна виділити такі шляхи покращення фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва:

- створення сприятливих економічних умов для ефективного функціонування вітчизняного ^ аграрного виробництва передбачає використання жорсткої системи ціноутворення на продукцію аграрного виробництва, враховуючи інтереси виробників і споживачів, пільгового оподаткування, субсидіювання 100% ставки відсотків по кредиту та банківський контроль за ціноутворенням на ринку банківських кредитів;
- вирівнювання економічних умов українських аграрних виробників відносно зарубіжних партнерів. Цей напрямок підтримки передбачає пряму державну підтримку аграрного виробництва цінними механізмами за тими позиціями, за якими вітчизняний товаровиробник значно відстає зарубіжних аграрних виробників;
- економічне обґрунтування збільшення постачання техніки в лізинг сприяє підвищенню показників ефективності аграрного виробництва і покращенню показників використання сільськогосподарської техніки;
- стимулювання інструментів фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва шляхом створення зон економічного розвитку, що забезпечить сприятливі умови для росту аграрного виробництва. Для фінансово-кредитних установ, які забезпечують кредитування резидентів цих економічних зон, повинні бути розроблені програми пільгового оподаткування. Так, банки та страхові компанії, які здійснюють операції з кредитування аграрних виробників, повинні частково звільнитися від оподаткування;
- кредитні організації повинні розробити спеціальні кредитні продукти, які б забезпечили та задовольнили потреби аграрних виробників у додаткових фінансових ресурсах;
- інноваційний механізм та система кредитування аграрного виробництва повинна відповідати особливостям кругообігу не лише окремих виробників, а й усієї системи аграрного виробництва. Аграрне виробництво повинне кредитуватися як цілісна система, оскільки повернення кредиту відбувається після реалізації продукції кінцевому споживачеві;
- необхідно ввести систему взаємопов'язаного господарського та кредитного планування, державних гарантій збуту якісної аграрної продукції за стабільними державними цінами. На їхній основі банкам можуть бути видані державні гарантії за кредитами, які повинні відповідати умовам антикризових заходів, основною формою забезпечення повернення кредиту, навіть за нестачі або відсутності у виробників власних оборотних коштів.

Пріоритетні напрями використання фінансово-кредитного механізму фінансування аграрного виробництва України формують сприятливий клімат для залучення фінансових ресурсів в одну з життєво-необхідних галузей економіки країни.

Список використаної літератури

1. Аграрний фонд України: Публічне акційне товариство: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.af.gov.ua/uk/dp/finint/fwd.html>
2. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 9 місяців 2018 року [Електронний ресурс]. - URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_%D0%86П_kv_2018.pdf
3. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 9 місяців 2015 року [Електронний ресурс]. - URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_%D0%86П_kv_2015.pdf
4. Гончарук, І. Аспекти сутності й оцінки ефективності аграрної підприємницької діяльності // *Агроінком*. 2013. №7-9. С. 100-103.
5. Гудзь, О.Є. Фінансово-кредитна інфраструктура, як необхідний компонент розвитку фінансово-кредитних відносин в аграрній сфері [Електронний ресурс]. - URL: http://agrofin.com.ua/files/gudz_31.pdf
6. Державна іпотечна установа: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. - URL: http://ipoteka.gov.ua/?page_id=37.
7. Державний комітет статистики України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Домашенко, Ю.В. Лізинг і лізингові операції в сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2004. № 10. С. 118-122.
9. Зінченко, Т.В. Оцінка рівня фінансово-кредитних відносин сільськогосподарських підприємств в умовах ринку [Електронний ресурс]. - URL: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2015/Economics/12_86795.doc.htm.
10. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П.Т. Саблук, М.І. Кисіль, М.Ю. Коденська; ред.. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. К: ННЦІАЕ, 2005. 478 с.
11. Калетнік, Г. М. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2015. № 1. С. 5-9.
12. Коваленко, О. Ю. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1808>
13. Масляк, Н.В., Масляк, О.В. Відновлення банківського кредитування в Україні. *Пропозиція*. 2014. № 9/10. С.20-25.
14. Міністерство аграрної політики та продовольства України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.minagro.gov.ua>
15. Національний банк України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. - URL: <https://www.bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#lms>
16. Про державний земельний банк України : проект Закону від 07.04.2009 № 4337 [Електронний ресурс]. - URL: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?id=&pf3_516=43_3_7&skl=7.
17. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України* [Електронний ресурс]. - URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248907971>
18. Садова, І. Доступність і популярність фінансового лізингу. *Аграрний тиждень*. 2014. № 2. С.8-128.
19. Салькова, І.Ю., Олексієнко, О.П. Розвиток експортної діяльності АПК в умовах зони вільної торгівлі з ЄС. *Глобальні та національні проблеми економіки*. [Електронний ресурс]. - URL: <http://globalnational.in.ua/archive/8-2015/52.pdf>
20. Червен, І.І., Бурковський, І.Д., Бурковська, А.В. Аграрний ринок вимагає зваженої цінової політики. *Економіка АПК*. 2007. №3. С. 99-104

References

1. Ahramyi fond Ukrainy: Publichne aktsiine tovarystvo Available at: <http://www.af.gov.ua/uk/dp/finint/fwd.html> [in Ukrainian],
2. Analitychnyi ohliad rynku nebankivskykh finansovykh posluh Ukrainy za 9 misiatsiv 2018 roku [Analytical review of the non-bank financial services market of Ukraine for the 9 months of 2018] Available at: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_%D0%86П_kv_2018.pdf [in Ukrainian],

3. Analitychnyi ohliad rynku nebankivskykh finansovykh posluh Ukrainy za 9 misiatsiv 2015 roku [Analytical review of the non-bank financial services market of Ukraine for the 9 months of 2015] Available at: http://urik.com.ua/documents/research/non_banks_%D0%86II_kv_2015.pdf [in Ukrainian],

4. Honcharuk, I. V. (2013). Aspekty sutnosti y otsinky efektyvnosti ahramoi pidpriemnytskoi diialnosti [Aspects of essence and estimation of efficiency of agrarian business activity]. *Ahroinkom - Agroinform*, 7-9, 229-241 [in Ukrainian].

5. Gudz, O. Ye. Finansovo-kredytna infrastruktura, yak neobkhidnyi komponent rozvytku finansovo-kredytnykh vidnosyn v ahramii sferi [Financial and credit infrastructure as a necessary component of development of financial and credit relations in the agricultural sector]. Available at: http://agrofin.com.ua/files/gudz_31.pdf [in Ukrainian].

6. Derzhavna ipoteczna ustanova: Ofitsiyni veb-sait. [Government Mortgage Institution: official site] Available at: http://ipoteka.gov.ua/?page_id=37 [in Ukrainian],

7. Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy: Ofitsiyni veb-sait. [State Statistics Committee of Ukraine: Official Website] Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian],

8. Domashenko, Yu.V. (2004). Lizynh i lizynhovi operatsii v silskomu hospodarstvi [Leasing and leasing operations in agriculture]. *Ekonomika APK- Economics of the agroindustrial complex*, 10, 118-122 [in Ukrainian].

9. Zinchenko, T.V. Otsinka rivnia finansovo-kredytnykh vidnosyn silskohospodarskykh pidpriemstv v umovakh rynku [Assessment of the level of financial-credit relations of agricultural enterprises in market conditions]. Available at: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2015/Economics/12_86795.doc.htm [in Ukrainian],

IO.Sabluk, P. T., & Kysil, M. I., & Kodenska, M. Yu. (2005). *Investytsiina pryvablyvisi aharno-promysloвого vyrobnytstva rehioniv Ukrainy [Investment attractiveness of agro-industrial production of regions of Ukraine]*, Kyiv: NNTs IAE [in Ukrainian],

1. Kaletnik, H. M. (2015). Stratehiko-instytutysiini zasady efektyvnosti vykorystannia potentsialu ahramoho sektoru ekonomiky [Strategic-institutional principles of efficiency of utilization of potential of agrarian sector of economy]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyfy - Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice*, 1, 5-9 [in Ukrainian],

2. Kovalenko, O.Yu. Derzhavne rehuliuвання silskohospodarskoho vyrobnytstva [State regulation of agricultural production]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1808> [in Ukrainian],

3. Masliak, N. V., & Masliak, O.V. (2014) Vidnovlennia bankivskoho kredyuvannia v Ukraini [Resumption of bank lending in Ukraine]. *Propozytsiia - Offer*, 9/10, 20-25 [in Ukrainian],

4. Ministerstvo ahramoi polityky ta prodovolstva Ukrainy: Ofitsiyni veb-sait [Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine: Official Website], Available at: <http://www.minagro.gov.ua> [in Ukrainian],

5. Natsionalnyi bank Ukrainy: Ofitsiyni veb-sait [National Bank of Ukraine: Official Website], Available at: <https://www.bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#lms> [in Ukrainian],

6. Pro derzhavnyi zemelnyi bank Ukrainy : proekt Zakonu vid 07.04.2009 № 4337 [On the State Land Bank of Ukraine: Draft Law No. 4337 of April 7, 2009.]. Available at: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?id=&pf3516=4337&skl=7 [in Ukrainian],

7. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi prohramy rozvytku ahramoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 30 hmdnia 2015 r. № 1437. [On approval of the Concept of the State Target Program for the Development of the Agricultural Sector for the Economy until 2020 / Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2015, December 30). Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248907971> [in Ukrainian],

8. Sadova, I. (2014). Dostupnist i populiamist finansovoho lizynhu [Affordability and popularity of financial leasing]. *Ahrarnvi tyzhden - Agrarian Week*, 2, 8-128 [in Ukrainian],

19.Salkova, I., Oleksiienko, O. (2015)ю Rozvytok eksportnoi diialnosti APK vumovakh zony vilnoi torhivli z YeS. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky Available at: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/52.pdf>

20. Cherven, I.I., & Burkovskiy, I.D., & Burkovska, A.V. (2007). Ahramyi rynek vymahaie zvazhenoi tsinovoi polityky [The agricultural market requires a sound pricing policy]. *Ekonomika APK - Economics of the agroindustrial complex*, 3, 99-104 [in Ukrainian],

<http://efm.vsau.org/>

кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: irina_furman@ukr.net).

МАКСИМЕНКО Наталія Володимирівна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри менеджменту, економіки, права та туризму, Льотна академія Національного авіаційного університету (25005, м. Кропивницький, вул. Добровольського, 1, e-mail: natasha_bs@ukr.net)

ГМИРЯ Вікторія Петрівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи, Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ Університету банківської справи (18028, м. Черкаси, вул. Чорновола, 164, e-mail: viktoryagmirya@ukr.net)

FURMAN Irina - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Administrative Management and Alternative Energy Sources Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna Str., Vinnytsia, e-mail: irina_furman@ukr.net).

МАХИМЕНКО Natalia - Candidate of Law, Associate Professor, Department of Management, Economics, Law and Tourism, Flight Academy of National Aviation University (25005, Kropyvnytskyi, 1 Dobrovolskogo Str., e-mail: natasha_bs@ukr.net)

НМЫРЯ Victoria - Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Finance and Banking, Cherkasy Educational and Scientific Institute of the DVNZ of the University of Banking (Chomovola str., 18028, Cherkasy, e-mail: viktoryagmirya@ukr.net)

ФУРМАН Ирина Владимировна - кандидат экономических наук, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: irina_furman@ukr.net).

МАКСИМЕНКО Наталья Владимировна - кандидат юридических наук, доцент кафедры менеджмента, экономики, права и туризма, Летная академия Национального авиационного университета (25005, г. Кропивницкий, ул. Добровольского, 1, e-mail: natasha_bs@ukr.net)

ГМЫРЯ Виктория Петровна - кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и банковского дела, Черкасский учебно-научный институт ДВНЗ Университета банковского дела (18028, г. Черкаси, ул. Чорновола, 164, e-mail: viktoryagmirya@ukr.net)